
ELLY LERCH-BAŠIĆ (1908-1998)

*“Ne neko dijete, nego svako dijete ima pravo
na glazbenu kulturu”*

(Elly Bašić)

Pod tom već povijesnom izjavom krije se jedan ispunjeni životni i radni vijek osobe koja je plijenila svojom snagom, voljom, vjerom i karizmatičnim duhom.

“Apostol glazbe”, nazvao ju je u svom pogrebnom govoru njen bivši učenik, dugogodišnji štovalac i sljedbenik gosp. Zvonimir Berković.¹ U tom inspirativnom i nadasve nadahnutom govoru bilo je navale kako nježnih osjećaja, toplog prisjećanja, tako i svjesnog objektivizma, posebice kada je spominjao fanatičnost njene glazbene revolucije, borbu za spasenje ovog “zlog stoljeća”.

Zaista, veliki pedagog, metodičar, etnomuzikolog, muzikoterapeut, gđa. Elly L. Bašić propovijedala je taj spas čovječanstva cijeli svoj život, ali kao spas dječjih duša. Njen moto, pokretačka snaga bila je u nadnaravnoj **vjeri u djeću**, u njihovu duhovnu čistoću i iskrenost. Svima je dala mogućnost otkriti skrivene tajne malog bića, tog krhkog organizma, no nisu svi imali sluha za taj vrlo suptilni pedagoški eksperiment.

“Moja pedagogija razvija humanizam”, rekla je u jednom svom intervjuu.² “Vjerovati svakom djetetu, prihvatiti ga bez selekcije, razvijati kompleksno.” Korijeni ovakvoga stava sežu unutar četrdesetak godina kada je u naletu svog poznatog entuzijazma 1929. g., osnovala privatnu školu “Beethoven”³ čije će djelovanje trajati do 1945. g. Okupivši značajan broj zanesenjaka, među kojima i imena kao: Antonio Janigro, Stjepan Šulek, Boris Papandopulo, Marian Feller, I. L. Kalinski i dr., razvila je put provjeravanja, polemičkih istupanja, eksperimentalnog istraživanja i time utemeljila osnovne stavove današnje “Funkcionalne muzičke pedagogije”. Ideja vodilja koja ju je motivirala postala je predmetom nevjerice ondašnjih stručnih, pedagoških krugova, no, na sreću prof. Elly L. Bašić nije dozvolila da to omete ili ugrozi njenu viziju glazbenog školstva.

¹ Zvonimir Berković, Vijenac Matice hrvatske, Zagreb, 12. 3. 1998. g.

² Elly Bašić, Slobodna Dalmacija, Split, 7. 4. 1995. g.

³ Ime škole odabrano je po najvećem nekomformistu među skladateljima L. van Beethovenu.

Razdoblje od 1945-1963 obilježeno je plodnim radom i brojnim istraživačkim pothvatima ove revolucionarke te se pojavljuju prvi eksperimentalni razredi "Funkcionalne muzičke pedagogije" širom zemlje: Sisak, Split, Vinkovci i dr. Širina njenog interesa i rezultati u praksi 1945. g. javno su bili pohvaljeni i to u Ljubljani na izložbi pod nazivom "Muzički izraz djeteta".⁴ U tom periodu Elly L. Bašić radila je u Gradskoj muzičkoj školi u Zagrebu, gdje je vršila zanimljiva istraživanja o dječjoj spontanosti reakciji na različite glazbene podražaje. Budući da su se njeni učenici tom prilikom likovno izražavali, intrigiranost i maštovitost tih prikaza bila su nadasve zapanjujuća. Slijedilo je postavljanje izložbe u Zagrebu, a ovaj put podršku su joj dala imena kao dr. Bratoljub Klaić (akcentolog), dr. Rudi Supek (psiholog) te dr. Vinko Žganec (muzikolog). Uspjeh je izvanredan, te se izložba seli u Beograd gdje se proširuje potpuno novom tematikom: "Brojalica - najmuzikalnije dječje poetično izražavanje". Sve veći interes i stranih glazbenih pedagoga za rad Elly L. Bašić dovodi ovu izložbu i u Ženevu pod pokroviteljstvom UNESCO-a.

Rad prof. Elly L. Bašić doživio je još jednom međunarodno priznanje 1968. g. u Darmstadtu, te je time uvršteno u redove avangardnih muzičkih pedagogija. U knjizi utisaka zapisano je tom prilikom: "Najsrdacnije hvala na izvanrednom i veličajnom radu" ..., "... s najdubljom željom da jednom prisustvujem Vašem seminaru. "Možda su upravo ove riječi bile podstrek organiziranju" Ljetne škole Funkcionalaca" u Visu.

Produbljujući istraživanje dječje kreativnosti izašla je iz okvira školskih prostora i dugo, pomno proučavala njihovu igru, improvizacije, spontanost, artikulirajući nove znanstvene kategorije spontanog glasanja: brojalice, uspavanke, skandiranje. Dugogodišnji rad na terenu rezultirao je s preko 1000 autentičnih zapisa (Rijeka, Split, Varaždin, Kotor, Sarajevo, otoci Hvar i Krk, Međimurje i dr.) svrstavši je time u stalne suradnike Instituta za etnologiju i folkloristiku. (Današnja nastava solfeggia na glazbenoj školi "Funkcionalne muzičke pedagogije" nezamisliva je bez razradenosti ovih saznanja).

1963. g. stvara se nukleus glazbene škole "Funkcionalne muzičke pedagogije" koja je punu potvrdu dobila 1965. g. i kao takva djeluje do današnjih dana.⁵ Zaživilo je nešto autohtono, jedinstveno i hrvatsko, zaživjela je metoda posvećena prosječnom djetetu, onome u glazbenim školama kao i onome u osnovnim školama s kojima i danas traje uspješna suradnja.

⁴ Tekst je dio materijala napisanog kao prilog materijalu o Funkcionalnoj muzičkoj školi za izložbu "Razvoj muzičkog školstva u Hrvatskoj 1788-1968" Josipa Završkog.

⁵ Današnja škola "Funkcionalne muzičke pedagogije" djeluje u Zagrebu, postiže na svim područjima svog rada brojne uspjehe, a vertikala koju je postavila prof. Bašić, od glazbenog vrtića, niže škole do srednje, u potpunosti funkcionira.

“Odrasli bi morali učiti od djece”, rekla je samouvjereno i bez imalo dvoumljenja. “Ja sam čitav život učila od djece, otkrivala nova čuda, djelovala intuitivno”.⁶ Svojim je mislima, idejama nailazila na potvrdu u mnogim studijama imanentnih dječjih psihijatara i psihologa (dr. Rudi Supek, dr. Božidar Marković, dr. Mladen Berghofer). Učila je do same smrti, borila se za novo i bolje, usavršavala vertikalnu vlastite glazbene metode.⁷ Nezaustavljivo je pisala brojne članke, studije, odlazila na seminare, držala predavanja. Sve to rezultiralo je nagradom za životno djelo “Ivan Filipović” 1992. g. Izdala je i mnoge priručnike za nastavu solfeggia, te udžbenik “Sedam nota - sto divota”, svojevremeno proglašavan bestselerom.

Plodan i nadasve zanimljiv životni put od mlade pijanistice preko asistentice na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, profesorice na školi “Beethoven”, zatim docentice, pročelnice Teoretskog odjela na Muzičkoj akademiji u Sarajevu, neumornog istraživača do izuzetnog metodičara, autora jedinstvene funkcionalne muzičke pedagogije, završio se tiho, ali s mnogo simbolike i s mnogo značaja.

Da, i u trenucima tužnog ispraćaja prof. Elly L. Bašić prostrujao je djelić njenog neodoljivog šarma, djelić magične moći - te funkcionalne misli! Nad odrom, stajali smo kao mala djeca, ne znajući što nam je sada raditi - da li zadržati tugu koja nas je svih neraskidivo povezivala ili biti sretni što smo jednu takovu veličinu osobno poznavali i neizmjereno štovali. Uzvišenom dvoranom Zagrebačkog krematorija strujao je i dalje čudan ali spontani čar, onakav kakvim je prof. Bašić plijenila za života. Znali smo - moramo ipak izabrati sretne osjećaje.

Jedno veliko hvala izgovorili smo svi prisutni u tišini, hvala entuzijasti, imanentnom stručnjaku, velikom čarobnjaku glazbene pedagogije, nadasve VELIKOJ ŽENI. Hvala u ime svih njenih učenika, onih starijih i onih mladih, svih onih kojima je bar na trenutak vratila izgubljena djetinjstva. Životni ciklus prof. Elly Lerch-Bašić zatvorio se, no poznavajući ju znamo da ipak nije kraj. Vjerujemo, kao i njen štovalac gosp. Berković, da tamo gdje je krenula vlada savršena harmonija, savršen sklad, no vjerujemo i da je nešto od tog sklada naša profesorica pokušala svojim zadnjim dahom ukrasti za nas, pokloniti nam za oproštaj. Na nama je da taj dah prihvatimo jednakom snagom i obojimo ga vjerom, božanstvenim optimizmom i nadasve uzvišenim poslanjem. Nikada ne zaboraviti što njen rad znači našoj djeci, roditeljima, našoj glazbenoj pedagogiji, našoj zemlji.

Štovana gospođo Elly Lerch-Bašić - HVALA!

MARINA LETICA

⁶ Elly L. Bašić, Slobodna Dalmacija, Split, 7. 4. 1995. g.

⁷ Na školi “Funkcionalne muzičke pedagogije” postoji razradeni elaborat o osnivanju Konzervatorija kao logičnog nastavka školovanja prema njenoj metodi (vertikali).